Raadsvoorstel **Burgemeester en wethouders**

Jaargang	:	2026
Zaaknummer	:	3931087
Datum	:	
Onderwerp	:	Startnotitie Alphen aan den Rijn 2050

Voorstel:

1. De Startnotitie Alphen aan den Rijn 2050 vast te stellen

Kerngegevens

De gemeenteraad stelt de startnotitie voor de Alphen aan den Rijn 2050 vast. Hiermee geeft zij de opdracht tot een gefaseerd traject met intensieve publieksparticipatie die moet leiden tot een visie op Alphen aan den Rijn in 2050 en een integrale groeistrategie gebaseerd op brede welvaart.

Publiekssamenvatting

Alphen aan den Rijn groeit naar circa 140.000 inwoners in 2050. Deze groei biedt kansen om de gemeente economisch, maatschappelijk en ruimtelijk te versterken, maar brengt ook belangrijke keuzes met zich mee op het gebied van wonen, werken, voorzieningen, mobiliteit, duurzaamheid en leefbaarheid.

Met “Alphen aan den Rijn 2050” wordt een integraal toekomstbeeld ontwikkeld voor de gemeente, inclusief een groeistrategie, uitvoeringsagenda en financieel kader. De startnotitie beschrijft de inhoudelijke uitgangspunten, het proces, de participatie en de randvoorwaarden voor het opstellen hiervan.

Alphen aan den Rijn 2050 wordt in nauwe samenwerking met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, medeoverheden en de gemeenteraad uitgewerkt en moet in 2027 gereed zijn.

Inleiding/aanleiding

Alphen aan den Rijn staat voor een grote ontwikkelopgave. De gemeente groeit naar een circa 140.000 inwoners in 2050. En ook daarna zullen ook ruimtelijke, economische en sociale ontwikkelingen plaatsvinden. De groei van onze gemeente vindt plaats in een context van maatschappelijke transities: zoals woningbouw, energie, klimaat, digitalisering en zorgtransitie. Dit maakt dat de groeiopgave een echte (ruimtelijke) puzzel is.

De verwachte groei naar ongeveer 140.000 inwoners in 2050 is gebaseerd op prognose van ABF – Primos 2025. Dit is een procentuele stijging van 18,8% ten opzichte van 2024, waarbij de gemeente Alphen aan den Rijn ongeveer 117.000 inwoners telde. Een groei van deze omvang vraagt een robuuste en wendbare visie en bijbehorende strategie, gebaseerd op een helder beeld van wat voor gemeente we willen zijn in 2050, waarbij de groei gebruikt wordt om de economische, sociale en ruimtelijke vitaliteit van de stad en dorpen te versterken, de regionale positie te verbeteren en bij te dragen aan nationale opgaven. Daarbij is, in lijn met het coalitieakkoord, brede welvaart een belangrijk principe om de vitaliteit en weerbaarheid van onze gemeenschap(pen) te behouden en te versterken.

Met het opstellen van “Alphen aan den Rijn 2050” worden vragen beantwoord die genoemd zijn in het coalitieakkoord, zoals:

- Wat voor gemeente willen we in 2050 zijn, wat is ons wenkend perspectief?
- Hoe groeit Alphen aan den Rijn naar 140.000 inwoners op een manier die de gemeente sterker, socialer en toekomstbestendig maakt, en niet alleen groter?
- Wat betekent dit voor wat voor soort overheid en dienstverlenende organisatie we willen zijn?

Het coalitieakkoord beschrijft dat het college van B&W direct wil starten en daarom in 2026 een collegeprogramma zal opstellen. Dat betekent dat – voordat de visie en groeistrategie er zijn – er activiteiten worden ontplooid, nieuw beleid wordt gemaakt en resultaten worden behaald. Aandachtspunt hierbij is om de activiteiten, het beleid en de resultaten van nu in het licht te zetten van Alphen aan den Rijn 2050.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Een toekomstbestendig Alphen aan den Rijn dat op een evenwichtige wijze groeit naar circa 140.000 inwoners, waarbij economische ontwikkeling, sociale samenhang, leefbaarheid, duurzaamheid en bereikbaarheid met elkaar in balans zijn. De visie en de groeistrategie moeten bijdragen aan het versterken van de brede welvaart, het behouden van de vitaliteit van stad, dorpen en buitengebied, het verbeteren van de regionale positie van de gemeente en het realiseren van een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties.

Kader

- Coalitieakkoord gemeente Alphen aan den Rijn 2026-2030, Samen groeien naar de toekomst
- Omgevingsvisie, Sociale Visie, Ruimtelijk-Economische Koers en Visie op Dienstverlening.
- Omgevingswet en bestaande gemeentelijke beleidskaders.
- Nationale en regionale opgaven op het gebied van woningbouw, stikstof, energie, klimaat, mobiliteit, economie en zorg.

Argumenten, eventuele risico's en eventuele alternatieven

1. *Een visie Alphen aan den Rijn 2050 en een bijbehorende groeistrategie zijn noodzakelijk om de ontwikkeling van Alphen aan den Rijn gericht te kunnen sturen*

De gemeente groeit naar ongeveer 140.000 inwoners in 2050. Deze groei raakt vrijwel alle beleidsterreinen, waaronder wonen, economie, mobiliteit, voorzieningen, duurzaamheid, zorg en gemeentelijke dienstverlening. Zonder een integrale visie en groeistrategie bestaat het risico dat opgaven afzonderlijk worden aangepakt en kansen voor samenhang verloren gaan. Het proces om te komen tot een visie en een groeistrategie biedt een gezamenlijk toekomstperspectief en een afwegingskader voor toekomstige keuzes.

2. *De groeistrategie geeft uitvoering aan het coalitieakkoord*

In het coalitieakkoord is afgesproken dat een groeistrategie wordt opgesteld die antwoord geeft op de vraag wat voor gemeente Alphen aan den Rijn in 2050 wil zijn en hoe de groei kan bijdragen aan een sterkere, socialere en toekomstbestendige gemeente. De startnotitie vertaalt deze bestuurlijke ambitie naar een concrete opdracht aan het college, aanpak en planning.

3. Groei vraagt om integrale afwegingen en expliciete keuzes

De verwachte bevolkingsgroei leidt tot strategische dilemma's, zoals de balans tussen wonen en werken, groei en leefbaarheid, stedelijke ontwikkeling en dorpse identiteit, en investeringen op de korte versus lange termijn. De voorgestelde aanpak maakt deze dilemma's expliciet en werkt met verschillende scenario's zodat uiteindelijk de raad weloverwogen keuzes kan maken.

3. *De visie en groeistrategie versterken de verbinding tussen maatschappelijke ambities en uitvoeringskracht*

De visie en de groeistrategie richten zich niet alleen op inhoudelijke doelen, maar ook op de vraag wat dit betekent voor de gemeentelijke organisatie, governance, samenwerking met partners en medeoverheden en de benodigde kwaliteit en capaciteit. Hierdoor ontstaat een realistisch beeld van wat nodig is om de gewenste ontwikkeling daadwerkelijk te realiseren.

5. De visie en groeistrategie vormen de basis voor toekomstige beleids- en investeringskeuzes

De visie en groeistrategie worden uitgewerkt in een groeiagenda en financieel kader. Hiermee ontstaat een samenhangende basis voor te maken keuzes rondom woningbouw, infrastructuur, voorzieningen, economische ontwikkeling, duurzaamheid en openbare ruimte. Daarnaast vormen de visie en de groeistrategie belangrijke uitgangspunten voor de doorontwikkeling en implementatie van de ambities onder de Omgevingsvisie, de Sociale Visie en de Ruimtelijk-Economische Koers.

Kanttekeningen en risico's

Kanttekeningen en risico's

- Maatschappelijke ontwikkelingen zoals netcongestie, stikstofproblematiek, economische ontwikkelingen of wijzigingen in Rijksbeleid kunnen invloed hebben op de uiteindelijke uitvoerbaarheid van keuzes.
- Het proces zal leiden tot strategische keuzes waarbij niet alle wensen en ambities gelijktijdig gerealiseerd kunnen worden.
- Dit proces vraagt een substantiële inzet van ambtelijke capaciteit gedurende een langere periode en zal daarmee druk zetten op de ambtelijke organisatie.
- De financiële consequenties van de groeiopgave worden pas in een volgende fase nader uitgewerkt en kunnen aanzienlijk zijn.

Duurzaamheid

In het proces om te komen tot de visie en de groeistrategie 2050 zal op de reguliere wijze rekening worden gehouden met duurzaamheidsvraagstukken, bijvoorbeeld waar het gaat over het organiseren van participatiebijeenkomsten.

Het duurzaamheidsvraagstuk is een van de thema's die integraal onderdeel uit maken van de visie en de groeistrategie 2050.

Participatie

De groei van de gemeente heeft impact op inwoners, belanghebbenden, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. In de startnotitie is dan ook aandacht voor de inrichting van dit participatieproces, in lijn met de leidende principes uit het coalitieakkoord. Het omgevingsmanagement zal onderdeel uitmaken van de uitvraag naar extern procesmanagement.

De verwachting is dat er in ieder geval gewerkt wordt met verschillende vormen van participatie, te weten:

- informeren (bijvoorbeeld via bijeenkomsten en digitale platforms);
- raadplegen (bijvoorbeeld via consultaties en enquêtes);
- inspiratie (bijvoorbeeld via experts of collega-gemeenten die een soortgelijk proces hebben meegemaakt;
- co-creatie (bijvoorbeeld via gebiedsateliers en thematische werksessies).

De participatie wordt zo vormgegeven, dat verschillen tussen wijken, dorpen en het buitengebied goed tot hun recht komen. Dat kan betekenen dat op sommige onderwerpen de participatie specifiek gericht is op dorpen of gebieden. Daarnaast wordt expliciet samengewerkt met woningcorporaties en ontwikkelaars, zorg- en onderwijsinstellingen, ondernemers(verenigingen) en regionale en provinciale partners. De uitkomsten van participatie worden transparant verwerkt in de besluitvorming.

Financiële consequenties

Dit proces heeft consequenties voor:

- Incidentele kosten voor het ontwikkelen van de visie en de groeistrategie;
- Langjarige investeringsopgaven (woningbouw, (sociale en fysieke) infrastructuur, voorzieningen, energie en openbare ruimte) met incidentele en structurele kosten.

De investeringsopgaven worden uitgewerkt in het proces en zijn nu niet meegenomen. Om te komen tot een visie en een groeistrategie, is een incidenteel bedrag van € 500.000,- beschikbaar in programma 1: ontwikkelprogramma, bestemd voor de ontwikkeling van Alphen aan den Rijn 2050. Deze middelen zijn onder meer bestemd voor de inhuur van extern proces- en omgevingsmanagement, het faciliteren van de participatie, het aantrekken van externe expertise of inspiratie en het ontwikkelen van (digitale) communicatiemiddelen.

Realisatie

Vanaf het tweede kwartaal 2026 wordt volgens de fasen die benoemd zijn in de startnotitie gewerkt aan de visie en groeistrategie Alphen aan den Rijn 2050. Participatie maakt hier in verschillende fasen onderdeel van uit.

De visie en de groeistrategie vormen een cruciaal kader voor de verdere ontwikkeling van de gemeente Alphen aan den Rijn. De gemeenteraad heeft daarmee de formele rol om dit vast te stellen. Aanvullend hierop is een actieve betrokkenheid van de gemeenteraad bepalend voor het succes van dit proces. Daarom wordt zij actief betrokken en wordt in het proces op meerdere momenten ruimte gemaakt voor een dialoog met de gemeenteraad.

Bijlage(n)

- Concept-startnotitie Alphen aan den Rijn 2050

Gewaarmerkte bijlage(n)

Burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn,

de secretaris, de burgemeester